

СТАНОВИЩЕ

От проф . д-р Марина Спасова Иванова

на дисертация на Елка Борисова Вълчева

на тема: „МЕТОДИ ЗА СТИМУЛИРАНЕ КРЕАТИВНОСТТА НА УЧЕНИЦИТЕ ОТ III-IV КЛАС ПО ТЕХНОЛОГИИ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО“

I. Анализ на съдържанието на дисертацията

Дисертационният труд е в обем от 255 страници, с проучени 171 публикации от които 65 на латиница, описана литература, интернет източници и приложения. Научният труд е структуриран по следния начин: увод, три глави, заключение и изводи, научни приноси на дисертационното изследване, литература, списък с научните публикации по темата на дисертацията. За избора на дисертационната тема може да се каже, че креативността е актуален проблем, който се поставя на национално и международно ниво. Креативността и иновативността са залегнали във фокуса на образователните политики на Европейския съюз и са образователен приоритет на много европейски държави и на националните им програми. В световен мащаб се осъзнава нуждата от ранното стимулиране на креативността като водещо умение в 21. век, което е в основата на иновациите и конкурентноспособността.

Мотивацията е изградена на база на тезата за "Преосмисляне на образованието" на ЕС въз основа на формиране на предприемачески умения, които да се изграждат чрез въвеждането на нови творчески методи на обучение и разработване на инструменти за индивидуална оценка на уменията. Съдържанието на дисертационния труд и изследователската работа са съобразени с Националната програма за творчеството, като важно умение упоменато в нормативната уредба (Наредба N5, МОН) новите учебни програми по Технология и предприемачество въведени в България от 2016г.

В първата глава се изяснява мястото на обучението в креативност в начален етап, видове креативност, същност. Главата започва с хипотезата, целта и задачите на педагогическото изследване, с което облекчава цялостната работа при рецензирането на научния труд. Тук са синтезирани кратко и ясно предмета, обекта, методиката, методите за експертни оценки, тестови задачи, казуси и математико-статистически начини за обработка на резултатите. Използван е подходът „изследване- действие“, който авторката определя, че най-пълно се доближава до изследователската й теза - изследователска, практическа и мотивационна дейност. Важно е да се отбележи, че докторанта е абсолютно наясно с проблемите на творческата работа, като формулира казуса на изследването с разбирането: "Активното изследване преследва едновременно действието (изменението) и изследването (разбирането), чрез което се изпробват идеи в практиката, прагматичност и актуалност на предмета или явлението". 1. Направен е богат литературен обзор на креативността с коректно цитирани автори чужди и наши. 2. Представена е ретроспективно и в съвременен аспект същността на творческата дейност. 3. Изведени са и други критерии в литературното проучване като: обществена ценност на резултатите, продуктивно развитие, околна среда, оригиналност и неповторимост и т.н. 4. Проучено и описано е успешно мястото на креативността в обучението в училище- европейска политика, национална политика. 5. Проучено е мястото и ролята на креативността в обучението по технологии и предприемачество в начален етап- малките ученици и креативност 6. Креативността в обучението в задължителните, избираеми и

факултативни учебни часове., 7. Анализ на националните учебни програми и учебно съдържание за 3. и 4. клас.

Във втората глава е изграден единен дидактически модел за организация на експерименталната работа, който включва специално проучени, подбрани, систематизирани, разработени и апробирани в практиката разнообразни методи, техники и технологии за стимулиране на креативността на учениците по Технологии и предприемачество в начален етап на българското традиционно училище (3.,4. клас). Систематизираните дидактически варианти за развитие на креативността на учениците са реализирани в три направления: задължителни учебни часове, избираеми учебни часове и факултативни учебни часове по Технология и предприемачество, както в уроците, така и в занимания по интереси. Чрез специална графична фигура тя илюстрира модела и значението на отделните направления в предметното обучение, които се организират чрез различни учебни форми- урочни и занятия: 1. Посочен е обект и обхват на изследването от 220 деца от 3. и 4. клас от три училища в София, Панчарево и Божурище, което приемаме за достоверно и подходящо за доказване на експерименталната цел. 2. В предварително констатиращо изследване са посочени критериите и показателите, но не са обединени и показани общо с критериите и показателите от другите етапи на изследването и направленията на дейността. 3. В тази глава е разработен модел за развитие на креативността и методите за творческо обучение- методи, техники, технология, изградени са графични фигури и схеми, създадени са 119 дидактически варианта от които 94 по учебния предмет Технологии и предприемачество и са описани схемите на обединение и използване в учебните часове със задължителен, избираем и факултативен характер. Този синтез и обобщителен анализ на организацията за смисъла и значението на проведените от докторанта за 4 години експериментални изследвания я представят като един успешен специалист в педагогическата практика по предметното обучение по Технологии и предприемачество. 4. Анализът би могъл да се засили в посока сравнения между постигнати резултати в урочна и избираема факултативна работа на учениците, между урок и свободно занятие и занимание.

В глава трета е представен анализ на резултатите от преобразуващото, според мен формиращо изследване с цел формиране на умения за креативност у учениците от 3. и 4. клас по технологии и предприемачество. Посочени са отново диагностичните процедури и резултатите от констатиращото изследване, наблюдения и експертна оценка, тестови задачи, казуси, проблемни ситуации, математико-статистически методи и разнообразни форми за представяне на резултатите. Направеният анализ на резултатите от изследователската и експерименталната работа в голяма степен по критериите за оценка е успешен, като правя препоръка да се засили и подобри качествения анализ от този твърде успешен, практически модел за креативна дейност на ученици от 3. и 4. клас в началното училище. Докторантът е представил резултатите от изследването в следната структура: анализ на резултатите за генериране на идеи и дивергентно мислене, за формирането на умения за детайлизация, за продуктивно и оригинално мислене, за реконструиране, за доконструиране, за планиране, за проектиране, решаване на проблем и др..

Заключението и изводите (приносите) дават обща представа за извършената изследователска работа, но могат да бъдат по-категорично и ясно изведени. Източниците на изследване са адекватни на темата на дисертационното изследване и на поставените цели. Тематичните връзки и проблеми в труда са изведени в логическа връзка и задълбоченост.

II. Приноси

В дисертационния труд могат да се открият следните приноси моменти с теоретичен и научно-приложен характер:

1. Проведено е задълбочено проучване, направен е качествен анализ на литературен обзор, който изяснява същността на „творчеството“ и ”креативността“- дефиниране. Представени са нови и по-модерни класификации на творчеството, като не е пропуснат анализ и на по-класически трактовки.

2. Проучени са 600 методи и техники - подбрани, адаптирани, апробирани от тях в изследването и в практическата работа са 60, описани са 80 методи, техники и технологии за креативност, от които приятно впечатление правят адаптираните в практиката задачи от японската, китайската и др. школи за обучение.

3. Създадени са 119 ефективни дидактически варианти (уроци) за формиране на креативност по Технология и предприемачество за 3., 4. клас.

4. Съставени са 8 дидактически теста, които са подходящи за използване в педагогическата практика на учителите по това предметно обучение с цел диагностика и анализ на резултати от практическа работа.

III. Забележки и препоръки

1. В Увода предлагам освен мотивацията за избор, актуалност и значимост на проблема да се поставят и текстовете от първа глава, а именно формулировката на целта, хипотезата и задачите, които могат да бъдат обединени в по-малък брой и да не са тясно свързани с педагогическия експеримент, а по-скоро насочени като конкретни задачи за всяка от трите глави на дисертационния труд.

2. Желателно е докторантът освен задълбочения количествен анализ, направен на база математико- статистическите методи да анализира и направи качествен анализ по практическите задачи и уроци, които предлага в креативната дейност на учениците, свързана със задължителните, избираеми и факултативни практики.

3. Във втора глава могат да се структурират и подредят в табличен вид всички методи и техники за стимулиране на креативността, по степен на трудност, като това да бъде един своеобразен модел за техника за формиране на умения за креативност, вид система.

4. Не са изведени и формулирани достатъчно добре изводите и обобщенията от изследването, поради не добре направения качествен анализ на резултатите.

Заклучение

Предложеният дисертационен труд показва, че докторантът Елка Борисова Вълчева с дисертационен труд на тема: ”Методи за стимулиране креативността на учениците от III и IV клас по Технологии и предприемачество” има много практически, педагогически и професионални качества, които дават основание за успешна официална защита и публично представяне.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено и от оценяваните дисертационен труд, автореферат и 11 броя статии и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ”доктор” на Елка Борисова Вълчева в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по...

10.02.2020 г.

Изготвил становището:

Пловдив

/проф. д-р Марина Иванова/